

JEL Classification: E20, E23

<https://doi.org/10.35945/gb.2019.08.013>

ფისკალური პოლიტიკის მდგრადობის შეფასება წარმოების სტაბილურობის მიმართ, საქართველოს მაგალითი

მაია გრიგოლია

დოქტორანტი,

ივანე ჯავახიშვილს სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო
m.grigolia@iset.ge

საკვანძო სიტყვები: ფისკალური პოლიტიკის მდგრადობა, გამოშვების მდგრადობა, ფისკალური სტაბილურობის ინდიკატორი, ეკონომიკური ზრდა.

ციტირებისთვის: გრიგოლია, მ. (2019). ფისკალური პოლიტიკის მდგრადობის შეფასება წარმოების სტაბილურობის მიმართ, საქართველოს მაგალითი, *გლობალიზაცია და ბიზნესი*, №8, გვ. 110-115. <https://doi.org/10.35945/gb.2019.08.013>

იმისათვის, რომ გავზომოთ ფისკალური პოლიტიკის წვლილი ეკონომიკის სტაბილიზაციაში, გამოვიყენებთ ფისკალური სტაბილურობის კოეფიციენტს (FISCO). ფისკალური სტაბილურობის კოეფიციენტი (FISCO) ზომავს, თუ როგორ იცვლება ბიუჯეტის ბალანსი ეკონომიკის გამოშვების მერყეობის დროს (Fiscal Monitor, 2015). რაც უფრო მაღალია ფისკალური სტაბილურობის ინდიკატორი, მით უფრო წრფივობისკენაა (ციკლურობისკენაა) მიდრეკილი ფისკალური პოლიტიკა – მთავრობა ქმნის ფისკალურ ბუფერს სტაბილური ეკონომიკური მდგომარეობის დროს და იყენებს მას რეცესიის შემთხვევაში. იმის გაგება, თუ რა კავშირი არსებობს ბიუჯეტის ბალანსსა და პოტენციურ და რეალურ გამოშვებას შორის, პოლიტიკის გამტარებლებს დაეხმარება, გაიგონ, თუ რა ზეგავლენას ახდენს მათი გადაწყვეტილებები გამოშვების სტაბილურობაზე სხვა ქვეყნების მაგალითთან შედარებით.

მოკლევადიან პერიოდში გამოშვების დასტაბილურების მიზნით, სახელმწიფოს შეუძლია გავლენა იქონიოს ეკონომიკურ აქტივობასა და დასაქმებაზე ერთობლივი მოთხოვნის შეცვლის გზით (Blanchard, 1993). ამის გაკეთება შესაძლებელია პირდაპირი გზით, როგორცაა სახელმწიფო ინვესტიციებისა და მოხმარების ცვლილება ან არაპირდაპირ – გადასახადებისა და ტრანსფერების ცვლილებით. ფისკალური პოლიტიკის გავლენა გამოშვებაზე უფრო ძლიერია, როდესაც მას თან ახლავს მონეტარული პოლიტიკის მხარდამჭერი აქტივობები (Fatás, Mihov, 2013).

ფისკალური პოლიტიკის ერთობლივ მოთხოვნაზე გავლენის დასახასიათებლად ინფორმაციის მიღება შესაძლებელია

ბელია სახელმწიფო ბიუჯეტის მთლიანი სალდოს ცვლილების მონაცემებიდან (Blanchard, 1993). ბიუჯეტის სალდო კარგად აღწერს, თუ რა სხვაობაა კერძო სექტორიდან გამოთხოვილ რესურსებსა (ძირითადად გადასახადების სახით) და ერთობლივ მოთხოვნაში სახელმწიფოს წვლილს (კონტრიბუციას) შორის მოცემულ წელს. ბიუჯეტის სალდოს შემცირება ასახავს ფისკალური წვლილის ზრდას ერთობლივ მოთხოვნაში (Fund, 2015).

დასტაბილურების მიზნით ფისკალური სალდო უნდა გაიზარდოს, როდესაც გამოშვება გაიზარდება და უნდა შემცირდეს, როდესაც გამოშვება შემცირდება. ამ გზით, ფისკალური პოლიტიკა ქმნის დამატებით მოთხოვნას, როდესაც გამოშვება სუსტია და ამცირებს ერთობლივ მოთხოვნას, როდესაც ეკონომიკა ბუმშია (ეკონომიკური ზრდის მაღალი ტემპია) (Girouard, Andre, 2005). ამიტომაც ფისკალური პოლიტიკის სტაბილიზატორის/დესტაბილიზატორის საზომად გამოდგება შემდეგი სიდიდე: მთლიანი საბიუჯეტო სალდოს საშუალო ცვლილება (GDP-ს წილი), რომელიც გამოწვეულია გამოშვების 1 პროცენტული პუნქტის ცვლილებით. შედეგად მიღებული „სტაბილიზაციის ინდექსი“ იქნება დადებითი როდესაც საშუალოდ ფისკალური პოლიტიკის ცვალებადობა თამაშობს მასტაბილურებელ როლს, ხოლო წინააღმდეგ შემთხვევაში – უარყოფითი (Fund, 2015). მსგავსად გაზომილი „სტაბილიზაციის ინდექსი“ რამდენიმე კარგი თვისება აქვს. პირველ რიგში, ის საშუალებას იძლევა, რაოდენობრივად გაიზომოს პოლიტიკის განხორციელებასა და ეკონომიკური აქტივობის ცვლილებებს შორის დამოკიდებულება. რამდე-

ნადაც მოცემულ პერიოდში ეკონომიკური აქტივობის ცვლილებაში უკვე ასახულია ფისკალური პოლიტიკის გავლენის ის ნაწილი, რომელიც გამოიწვია დაუკვირველი გამოშვების შოკებმა, სავარაუდოა, რომ ფისკალური ეფექტი გაცილებით დიდია, ვიდრე ასე დათვლილი კოეფიციენტი გვიჩვენებს. მეორე მხრივ, სტაბილიზაციის ინდექსს შეუძლია გადაჭარბებით შეაფასოს ფისკალური პოლიტიკის საპასუხო ზომები, რადგან ფისკალური პოლიტიკის (და შესაბამისად სალდოს) ცვლილება ასევე მოიცავს ბიუჯეტზე იმ ეკონომიკური და ფინანსური ცვლადების გავლენებს, რომელიც თავის მხრივ იცვლება გამოშვების საპასუხოდ. ასეთი ცვლადებია მაგალითად აქტივების ფასები და სარგებლის განაკვეთი (Bénétrix, Lane, 2013).

მიუხედავად იმისა, რომ მსგავსად გაზომილი სტაბილურობის ინდიკატორს შეიძლება ბევრი ნაკლი მოუპოვებნოთ, ის მაინც კარგად ზომავს ფისკალური პოლიტიკის საერთო წვლილს გამოშვებაში. ამ კოეფიციენტში გათვალისწინებულია ის გარემოება, რომ შემოსავლებისა და დანახარჯების დიდი ნაწილი რეაგირებს ეკონომიკურ მდგომარეობაზე იმ შემთხვევაშიც კი, თუ ბიუჯეტის დებულებები და პროექტები სულაც არ იყოს სტაბილიზაციის მიზნით დაგეგმილი. საბიუჯეტო სალდოსა და გამოშვების ზრდას შორის კავშირის მონიტორინგი გადაწყვეტილებების მიმღებებს საშუალებას აძლევს, დააკვირდნენ თუ როგორ გავლენას ახდენს მათი ქმედება გამოშვების სტაბილურობაზე, მათ შორის დააკვირდნენ ამ მაჩვენებელს სხვა ქვეყნებთან მიმართებით. გადაწყვეტილებების მიმღებებს ასევე დაეხმარება ამ მაჩვენებლის სამიზნე დონის დაწესება, რათა წინასწარ იქნეს გააზრებული გამოშვების სტაბილიზაცია ფისკალური პოლიტიკის დაგეგმვისას (საერთაშორისო სავალუტო ფონდი, 2015).

როგორც აღმოჩნდა, ფისკალურ პოლიტიკას გამოშვების სტაბილიზაციაში უფრო მეტი წვლილი შეაქვს განვითარებულ

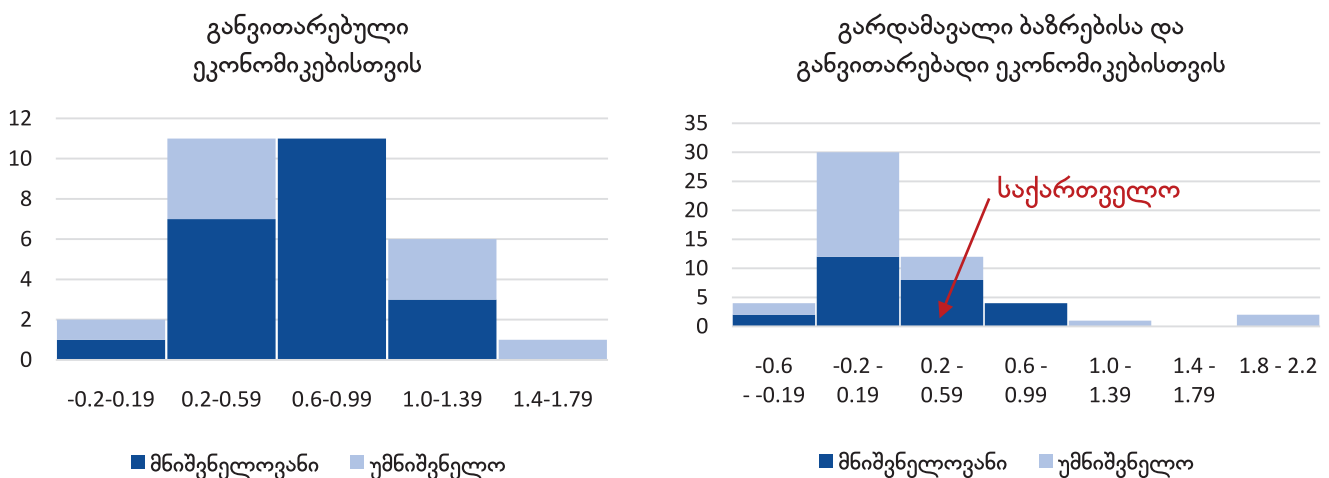
ეკონომიკებში ვიდრე გარდამავალ ბაზრებსა და განვითარებად ეკონომიკებში. ფისკალური პოლიტიკა სტაბილიზატორის ფუნქციას ასრულებს განვითარებული ქვეყნების დაახლოებით ორ-მესამედ შემთხვევაში (გრაფიკი 1), განვითარებადი და გარდამავალი ქვეყნებისგან განსხვავებით, სადაც ფისკალური პოლიტიკა მნიშვნელოვან სტაბილიზატორის ფუნქციას ასრულებს მხოლოდ დაახლოებით ერთ-მეოთხედ შემთხვევაში.

საქართველოსთვის ფისკალური სტაბილიზაციის კოეფიციენტი 0,42-ია და სტატისტიკურად მნიშვნელოვანი სიდიდეა. იგივე მაჩვენებელი განვითარებული ქვეყნებისთვის საშუალოდ 0,41-ს, ხოლო გარდამავალი ბაზრებისა და განვითარებადი ქვეყნების ჯგუფისთვის 0,24-ია.

განსხვავება კიდევ უფრო მეტადაა გამოხატული თუკი მხოლოდ იმ ქვეყნებს დავაკვირდებით, რომელთათვისაც ფისკალური პოლიტიკა სტატისტიკურად მნიშვნელოვან, მასტაბილურებელ როლს თამაშობს (გრაფიკი 2-3). აღსანიშნავია ქვეყნები, სადაც ფისკალური სტაბილურობის ინდიკატორი უარყოფითია. ფისკალური სტაბილიზაციის უარყოფითი ნიშანი სავარაუდოდ იმას ნიშნავს, რომ ქვეყნები (ბანგლადეში, იტალია, ჰაიტი) მოჭარბებული შემოსავლების დროს გადაჭარბებით ხარჯავენ იმის ნაცვლად, რომ დაზოგონ სტაბილიზაციის მიზნებისთვის.

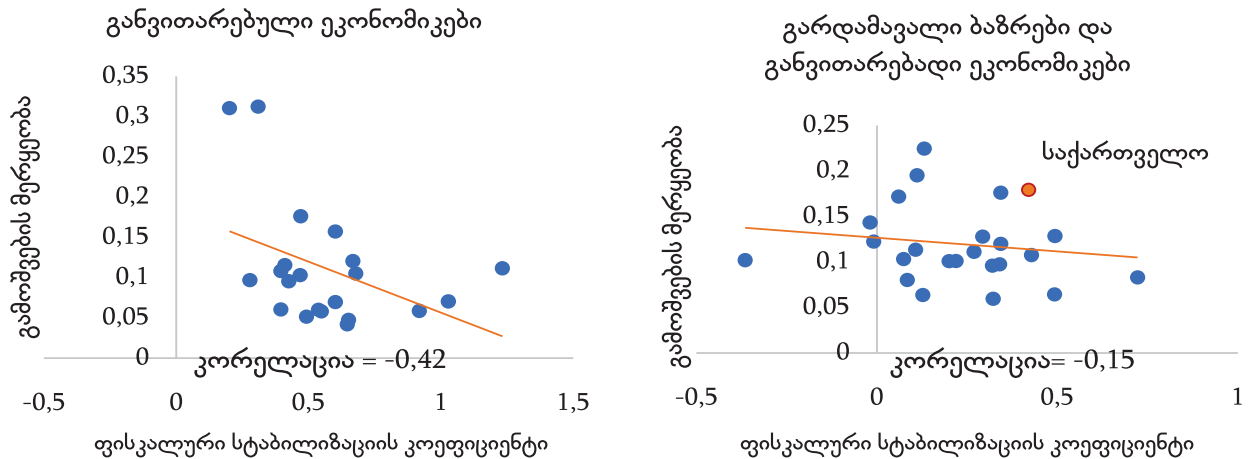
ანალიზის შემდეგი ეტაპია იმის განხილვა ნიშნავს თუ არა სტაბილური ფისკალური გარემო სტაბილურ გამოშვებას. უფრო დაზუსტებით კი საინტერესოა პასუხი გავცეთ შემდეგ კითხვას: ამცირებს თუ არა ფისკალური სტაბილიზაცია გამოშვების მერყეობას? ფისკალური სტაბილიზაციის საბოლოო წარმატება განისაზღვრება იმის მიხედვით, თუ რამდენად აისახება ეს სტაბილიზაცია მთლიანი სამამულო პროდუქტის (Papava, Silagadze, 2019) სტაბილიზაციაზე (Blanchard, Dell’Ariccia, Mauro, 2010). ავტორმატურ სტაბილიზატორებსა და გამოშვებას შორის არსებული ცირკუ-

გრაფიკი 1. ფისკალური სტაბილიზატორის კოეფიციენტის (FISCO) განაწილება

წყარო: ევროპული კომისია (ec.europa.eu), საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მონაცემები (imf.org), საქსტატი (geostat.ge), საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო (mof.ge), ავტორის განვარაღება.

გრაფიკი 4. ფისკალური სტაბილიზაციის კოეფიციენტი და გამოშვების მერყეობა, 1980–2013.

წყარო: ევროპული კომისია (*ec.europa.eu*), საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მონაცემები (*imf.org*), საქსტატი (*geostat.ge*), საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო (*mof.ge*), ავტორის გაანგარიშება

ვადიანმა მერყეობამ შეიძლება გრძელვადიანი ზრდის ფაქტორები განსაზღვროს (Ramey, Ramey, 1995). ეს დებულება განსაკუთრებით სწორია ქვეყნებისთვის, სადაც ფინანსური ბაზრები ნაკლებადაა განვითარებული (Aghion, Marinescu, 2008).

იმის გამო, რომ მაკროეკონომიკური გარემოს პროგნოზირებადობას შეუძლია წაახალისოს ინვესტიციები და სოციალური კაპიტალი, უფრო მაღალი გამოშვების სტაბილურობა უკავშირდება ფისკალურ სტაბილიზაციას და საბოლოოდ დადებითი გავლენა აქვს ზრდაზე. არსებული ემპირიული კვლევების დასკვნები ფისკალურ სტაბილიზაციასა და ზრდას შორის კავშირის შესახებ სხვადასხვაგვარია. თუმცა ნაჩვენებია, რომ უფრო მეტად აქტიური ფისკალური პოლიტიკა (რომელიც უფრო მეტად პროციკლურია) დაკავშირებულია დაბალ ზრდასთან (Fatás, Mihov, 2003), დიდი ზომის სახელმწიფო (რომელიც ჩვენი განმარტებით ნიშნავს მაღალ ავტომატურ სტაბილიზატორს ქვეყანაში) ასევე საზიანოა ზრდისთვის (Afonso, Furceri., 2010), (Afonso, 2012).

გაკეთებული ანალიზიდან შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ გამოშვების დაბალ მერყეობას, რომელიც გამოწვეულია ფისკალური სტაბილიზაციით, დადებითი გავლენა აქვს ზრდაზე. ემპირიული კავშირი ფისკალურ სტაბილიზაციას, გამოშვების მერყეობასა და ზრდას შორის მართლაც გვიჩვენებს, რომ ფისკალური სტაბილიზაცია კარგია ზრდისთვის. ფისკალური მონიტორის 2015 წლის ანგარიშის მიხედვით, ფისკალური სტაბილიზაციის კოეფიციენტის 1 სტანდარტული გადახრით ზრდას (დაახლოებით 0,1-ით ზრდა) შეუძლია საშუალოვადიანი ზრდის წახალისება სწორედ იმის გამო, რომ ფისკალური სტაბილიზაცია გამოშვების მერყეობას დაახლოებით 0,3 პროცენტული პუნქტით ამცირებს განვითარებულ ეკონომიკებში, ხოლო 0,1 პროცენტული პუნქტით გარდამავალ ბაზრებსა და განვითარებად ეკონომიკებში (Fiscal Monitor, 2015).

სტატიაში გაკეთებული ანალიზი მხარს უჭერს უამრავ კვლევას, რომელიც მიუთითებს რომ ფისკალური სტაბილიზაცია ამცირებს გამოშვების მერყეობას. განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც მონეტარული პოლიტიკა შეზღუდულია იმოქმედოს გამოშვების დასტაბილურების მიზნით, ფისკალური პოლიტიკა მომგებიანია, რა თქმა უნდა იმ შემთხვევაში, როდესაც გამოშვების დასტაბილურება არის პრიორიტეტული. შემდგომი კვლევის მიზანი შეიძლება იყოს მიზეზ-შედეგობრივი კავშირის დადგენა პოლიტიკის ცვლადებსა და ეკონომიკურ შედეგებს შორის. თუმცა, ცოდნასა და არსებულ ანალიზზე დაყრდნობით შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ფისკალურ პოლიტიკას მნიშვნელოვანი წვლილის შეტანა შეუძლია გამოშვების სტაბილიზაციაში. განვითარებულ ქვეყნებში ფისკალური სტაბილიზაცია ნორმად არის ქცეული და დროთა განმავლობაში მნიშვნელოვანი გაუმჯობესებაა ბევრ ქვეყანაში. ამის საპირისპიროდ, გარდამავალ ბაზრებსა და განვითარებად ქვეყნებში პრიორიტეტად გამოშვების ზრდის დინამიკა რჩება, რომელიც ძირითადად მიწოდების მხრიდან უნდა მოხდეს და ერთობლივი მოთხოვნის მართვა მეორეხარისხოვანია. უფრო ხშირად ფისკალური პოლიტიკა, როგორც სტაბილიზაციის მექანიზმი, გამოიყენება, როდესაც ეკონომიკა ჩამორჩება განვითარების სასურველ ტემპს; და ნაკლებად მიმართავენ პოლიტიკის მექანიზმებს, როდესაც ეკონომიკას ზრდის მაღალი ტემპები ახასიათებს. ფისკალური სტაბილიზაციის, როგორც მექანიზმის გამოყენებამ მხოლოდ „შავ დღეებში“ შეიძლება მნიშვნელოვნად შეარყიოს სახელმწიფო ვალის მდგრადობა, რადგან გამოდის რომ მთავრობები ვერ სარგებლობენ იმ უპირატესობით, რაც ზრდის პერიოდის შემთხვევაში ეძლევათ, რომ შეამცირონ დეფიციტი და შექმნან ფისკალური ბუფერი მომავალი უარყოფითი შოკების უკეთ გასამკლავებლად.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Papava, V., Silagadze, A. (2019, April), On the Georgian name of one key economic term “Gross Domestic Product” [Ertiani sakvandzo terminis “Gross Domestic Product”-ის ქართული სახელსიძების შესახებ]. Economics and Business, pp. 180-182. (In Georgian).
2. International Monetary Fund (2012, April) Fiscal Monitor. Balancing Fiscal Policy Risks.
3. International Monetary Fund (2015, April) Fiscal Monitor. Now is the time:Fiscal Policy for Sustainable Growth.
4. International Monetary Fund (2018, April) Fiscal Monitor: Capitalizing on Good Times.
5. Afonso, A. J. (2012). Fiscal Volatility, Financial Crisis and Growth. Applied Economics Letters, 1821–26.
6. Afonso, A., and D. Furceri. (2010). Government Size, Composition, Volatility and Economic Growth. European Journal of, 517–32.
7. Aghion, P., Marinescu, I. (2008). Cyclical Budgetary Policy and Economic Growth: What Do We Learn from OECD Panel Data? NBER Macroeconomics Annual, Vol 22.
8. Baunsgaard, T., Symansky, A. (2009). Automatic Fiscal Stabilizers. International Monetary Fund, IMF Staff Position Note 09/23.
9. Bénétrix, A. S., Lane P. R. (2013). Fiscal Cyclicity and EMU. Journal of International Money and Finance, 164-76.
10. Blanchard, O. J. (1993). Suggestions for a New Set of Fiscal Indicators. In H. A. Verbon, The Political Economy of Government Debt. Elsevier Science.
11. Blanchard, O. J., Dell’Ariccia, G., Mauro, P. (2010). Rethinking Macro Policy. International Monetary Fund, IMF Staff Position Note 10/03.
12. Debrun, X., Kapoor, R. (2010). Fiscal Policy and Macroeconomic Stability: New Evidence and Policy Implications. Nordic Economic Policy Review, 35-70.
13. Fatás, A. Mihov, I. (2013). Policy Volatility, Institutions and Economic Growth. Review of Economics and Statistics, 362–76.
14. Fatás, A., Mihov, I. (2001). Government Size and Automatic Stabilizers: International and Intranational Evidence. Journal of International Economics, 3–28.
15. Fatás, A., Mihov, I. (2003). The Case for Restricting Fiscal Policy Discretion. Quarterly Journal of Economics, 1419–47.
16. Fund, I. M. (2015, April). Fiscal Monitor. Now Is the Time-Fiscal Policies for Sustainable Growth.
17. Galí, J. (1994). Government Size and Macroeconomic Stability. European Economic Review, 117–32.
18. Girouard, N., Andre, C. (2005). Measuring Cyclically-Adjusted Budget Balances for OECD Countries. OECD.
19. Pescatori, A., Leigh, D., Guajardo, J., Devries, P. (2011). A New Action-based Dataset of Fiscal Consolidation. International Monetary Fund, Working Paper 11/128.
20. Ramey, G., Ramey, M. (1995). Cross-Country Evidence on the Link between Volatility and Growth. American Economic, 1138-51.
21. www.geostat.ge
22. www.mof.ge
23. www.imf.org
24. www.ec.europa.eu
25. www.OECD.org

JEL Classification: E20, E23

<https://doi.org/10.35945/gb.2019.08.013>

OUTPUT VOLATILITY IMPACTS ON FISCAL POLICY SUSTAINABILITY, CASE OF GEORGIA

MAIA GRIGOLIA

PhD Student,

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Georgia

m.grigolia@iset.ge

KEYWORDS: FISCAL POLICY SUSTAINABILITY, OUTPUT SUSTAINABILITY, FISCAL STABILITY INDICATOR, ECONOMIC GROWTH.

For citation: Grigolia, M. (2019). Output Volatility Impacts on Fiscal Policy Sustainability, Case of Georgia, *Globalization And Business*, №8, pp. 110-115. <https://doi.org/10.35945/gb.2019.08.013>

SUMMARY

The article discusses how fiscal stability affects macroeconomic sustainability and whether stability means strong economic growth in Georgia. The results of the analysis conducted in the article is supported by those numerous studies which indicate that fiscal stabilization reduces output volatility. Based on the existing analysis, we can say that fiscal policy can make a significant contribution to stabilizing output.

Fiscal Stability Indicator (FISCO) for Georgia has been calculated and cross-country analysis has been performed. It has been found that fiscal policy contributes more to stabilization of output in developed economies than in transitional markets and developing countries. The fiscal stabilization indicator for Georgia is 0.42 and is statistically significant, which indicates that one percentage point change in output causes 0.42 percentage point change in the total budget balance (as a share of GDP). The FISCO indicator is 0.41 for developed countries and 0.24 for transitional markets and emerging economies.

Based on the correlation analysis, it has been revealed that higher fiscal stability is associated with lower output volatility. However, here also, the difference between the groups of developed and transition and developing countries is significant: in developed countries- the relationship between fiscal stabilization and output fluctuation is stronger and sharply negative than in transition and developing economies.

More often, fiscal policy is used as a stabilization mechanism when the economy lags behind the desired pace of growth; And are less likely to resort to policy mechanisms when booming. Due to the proven importance of the fiscal stabilization in economic sustainability it can be concluded that the use of fiscal stabilization as a mechanism only in the «black days» can greatly worsen the sustainability of government debt, as governments appear to lack the advantage that they can reduce deficits and create fiscal buffers to better address future negative shocks in times of growth.